

18 januari 2016

Bygg & Miljönämnden i Upplands-Bro kommun
Upplands-Bro kommun
196 81 Kungsängen

Frågan om slamlager på fastigheten Håbo Häradsallmänning 1:1 – skrivelse från Håbo-Tibbles arbetsgrupp för förhindrande av att rötslam lagras på orten

Håbo-Tibbles arbetsgrupp för förhindrande av att rötslam lagras på orten (Arbetsgruppen) har fått kännedom om att Käppalaförbundet (Käppala) den 18 november 2015 till Upplands-Bro kommun inkommit med en anmälan om etablering av ett mellanlager av rötslam på fastigheten Håbo Häradsallmänning 1:1 i Håbo-Tibble. Med anledning därav vill Arbetsgruppen framföra följande.

Arbetsgruppen, som representerar en stor del av de boende i Håbo-Tibble med omnejd, har med stor oro tagit del av informationen om Käppalas förnyade försök att anlägga ett slamlager i trakten. Arbetsgruppen motsätter sig å det starkaste att så sker även denna gång liksom var fallet under åren 2013-2014 när Arbetsgruppen inledde rättsliga åtgärder för att stoppa det då tänkta slamlagret. Eftersom sakförhållandena alltjämt är i princip desamma som de som rådde vid det tillfället finns det ingen anledning att nu göra en annan bedömning av lämpligheten och lagligheten i anläggandet av ett slamlager på den aktuella häradsallmänningen.

Arbetsgruppen bifogar därför till denna skrivelse den huvudinlaga som tillställdes Mark & Miljödomstolen vid Nacka tingsrätt den 2 april 2014. Inlagan tar systematiskt upp alla de olika grunder som finns för varför anläggning och placering av ett slamlager på Häradsallmänning 1:1 i Upplands-Bro kommun inte är vare sig lämpligt eller lagligt. Dessa grunder gäller som nämnts ovan alltjämt idag. Med hänsyn till att det slamlager Käppala nu vill anlägga är mindre kommer dock antalet transporter till och från slamlagret att bli något mindre än vad som angavs i inlagan men det handlar alltjämt om ett mycket stort antal transporter årligen och de problem de ger upphov till är betydande. Därtill kommer att Upplands-Bro kommun under åren 2020-2025 kommer att ha anlagt ett ledningssystem för kommunalt vatten till delar av Håbo-Tibble trakten. Omfattningen är ännu ej känd men det står redan klart att många boende och

verksamheter inte kommer att kunna anslutas till VA-nätet och att beroendet av egna brunnar kvarstår på trakten.

I tillägg till vad som sägs i den bilagada inlagen till Mark & Miljödomstolen vill Arbetsgruppen särskilt fästa uppmärksamheten på följande förhållanden till Bygg & Miljönämndens ansvariga politiker samt ansvariga tjänstmän i Upplands-Bro kommun.

Mark & Miljööverdomstolens dom 2013:26

I en dom från Mark & Miljööverdomstolen slogs det fast att lokaliseringskravet i 2 kap. 6 § Miljöbalken inte var uppfyllt pga. förväntade olägenheter till följd av lukt. I det aktuella fallet handlade det om anläggandet av en biogasanläggning varifrån stark lukt kom. Anläggningen var placerad inom en radie på 2 km från tätbefolkade områden. Med hänsyn till sistnämnda förhållande slog domstolen fast att miljöbalkens lokaliseringskrav inte var uppfyllt och att det saknades lagliga förutsättningar för den tänkta placeringen av anläggningen. Domstolen tillät alltså inte en placering av en anläggning med luktproblem innanför en 2 kilometers radie från boende i tätort en.

I vårt fall förhåller det sig så att merparten av befolkningen bor inom denna 2 kilometers radie från det tilltänkta slamlagret. Därinom eller i omedelbar närhet finns också traktens skola, förskolor och idrottsanläggningar.

Arbetsgruppen vill därför fästa berörda politikernas och tjänstemäns uppmärksamhet vid detta avgörande från överinstansen för miljömål i Sverige och samtidigt ställa frågan om detta har beaktats under den beredning av det aktuella ärendet som hittills förevarit.

Lukt & vindriktning

Det är väl känt att olägenheterna av lukten från ett slamlager i princip är outhärdliga. Som nämnts i Arbetsgruppens bilagda inlaga gjordes också ett försök i smyg och i mindre skala att under ca en veckas tid sprida rötslammet i Håbo-Tibble trakten under år 2013. Resultatet blev att traktens befolkning inte kunde vistas utomhus trots att det handlade om vårmånader. Och på Tjusta skola hölls förskolebarn och elever inomhus under perioder.

Käppala söker nu tona ned risken för dessa olägenheter på olika sätt. Bl.a. söker man stöd för sin sak genom en hänvisning till att det finns viss kuperad terräng samt ett skogsområde mellan slamlagret och de boende i trakten. Detta är dock en milt sagt klen tröst. En syn på platsen (eller en titt på kartan) ger omedelbart vid handen att den kuperade terrängen inte når några sådana höjder att någon större skyddseffekt uppkommer. Och det skogsparti man förlitar sig till är av begränsad storlek, täthet och höjd. Dessutom kan det när som helst avverkas av markägaren.

På sådana premisser kan inga avgöranden grundas. Därtill kommer att den dominerande vindriktningen är sydvästlig, vilket innebär att det blåser mot nordost, dvs. mot hela Håbo-Tibble kyrkby och ett antal övriga fastigheter som ligger i den dominerande vindriktningen.

Därtill anger Käppala att man är beredd att göra en övertäckning av slamlagret om luktproblem ändå uppkommer. Men detta är ett angreppsätt som går tvärt emot alla de principer som svensk miljölagstiftning vilar på. Det är den som vill anlägga en miljöfarlig verksamhet som ska till se att inga miljöproblem eller olägenheter uppkommer. Att inta ett ”*vi hoppas det går*” förhållningssätt är inte seriöst och Arbetsgruppen förutsätter att Upplands-Bro kommun tar det ansvar Käppala inte vill kännas vid.

Vattenfrågan och ekonomisk kompensation

Arbetsgruppen hänvisar till vad som sägs i bilagd inlägga när det gäller vattenfrågan men vill göra följande tillägg.

Trots att Håbo-Tibble trakten kommer att ha tillgång till kommunalt vatten i framtiden är det dock så att många boende och verksamheter fortfarande kommer att vara beroende av vatten från egna brunnar. De är i högsta grad exponerade för risken från föroreningar från slamlagret. Tilläggas skall också att det kommunala vattnet dock ligger ganska många år framåt i tiden.

Arbetsgruppen utgår från att berörda tjänstemän och politiker är medvetna om de risker beträffande traktens vattenförsörjning som lyfts fram i bilaga inlägga men vi vill i frågans förlängning också ställa följande fråga. På vilket sätt har Käppala till Upplands-Bro kommun förklarat hur man avser att hantera frågan om ekonomisk kompensation när läckage från slamlagret gjort vattnet otjänligt för boende och verksamheter? Om ingen sådan modell för kompensation finns föreslagen ställer Arbetsgruppen frågan om Upplands-Bro kommunen avser att förena ett tillstånd för Käppala med en sådan modell för kompensation? Om så inte är fallet tänker Upplands-Bro kommun själv ikläda sig en sådan skyldighet i samband med att anläggningen ges tillstånd?

Tillgång till färskvatten behövs omedelbart och en förorening från slamlagret kan bli långvarig. Kostnaderna liksom den praktiska hanteringen med vattenförsörjningen måste helt belasta Käppala (alternativt Upplands-Bro kommun) Denna skyddsmekanism måste finnas på plats redan innan slamlagret tas i bruk. Till detta kommer att Käppala (alternativt Upplands-Bro kommun) bör genomföra mätningar av vattnets kvalitet och värden runt om i Håbo-Tibble trakten redan i förtid så att relevanta referensvärden finns tillgängliga. Det är helt orimligt att traktens invånare ska stå för de betydande kostnader som uppstår när deras vatten blivit otjänligt. Detta måste vara anläggningens innehavares ansvar från dag ett.

Det kan också nämnas att det tänkta slamlagrets närmsta granne – Vällingby scoutkår (se nedan) – har en ny brunn på sin tomt som är belägen ca 800 meter från slamanläggningen.

Trafikfrågan

Trafikfrågan är av stor betydelse i detta ärende. Den har flera olika dimensioner. En gäller det ökade trycket på väg 269, en av Sveriges mest olycksdrabbade vägar. En annan gäller den ökade trafiken på det lokala vägnätet inom Håbo-Tibble.

Käppalas slamlager är inte tänkt att fungera som en ”slutförvaring”. Lagret ska omsättas på årsbasis och 10 000 ton slam ska således inte bara transporteras till häradsallmanningen varje år utan samma kvantitet ska också fraktas därifrån.¹ Anmärkningsvärt nog beskriver och kvantifierar Käppala bara de fordonsrörelser som sker till häradsallmanningen i sin anmälan till kommunen.

Dessa sker med hjälp av fordon som fraktar 35 ton åt gången. Ändå blir det ett stort antal transporter per dag och per år. Ingenting sägs dock om antalet transportrörelser därifrån i anmälan till kommunen. Varför undrar Arbetsgruppen?

De stora jordbruken i Håtuna och Håbo-Tibble har anlagt egna lagringscentraler redo att ta emot slam från Käppala. Till dessa lager kommer tunga transporter inom bostadsområdena samt att bygden får sin del av miljögifter. Inom bygden kommer slammet sedan att transporteras ut till åkrarna med traktor och vagn.

Käppala kan och kommer troligtvis också att engagera fler lantbrukare i trakten att anlägga egna mellanstationer.

Detta är utöver det mellanlager som ansökan gäller. Detta slam kommer troligtvis fraktas till närliggande kommuner, såsom Bålsta och Sigtuna och därför ställer vi frågan varför detta slamlager ska anläggas i Håbo-Tibble?

Arbetsgruppen hänvisar i detta avseende till vad som sagts och beräknats i bilagd inlägga. Dock med det förbehållet att beräkningarna då avsåg ett mellanlager om 25 000 ton medan det nu är fråga om 10 000 ton.

Arbetsgruppen hemställer i detta avseende att kommunen noga överväger vilka effekter detta får för trafiksäkerheten på väg 269 och på det lokala vägnätet.² Vi hemställer också att kommunen beaktar den spridning av slam som ofrånkomligen kommer att följa med hundratals eller tusentals transporter av slam via traktor och vagn på det lokala vägnätet. Anser Upplands-Bro kommun att Håbo-Tibbles och Håtunas invånare ska utsättas för denna påfrestning? Det räcker med den

¹ Möjligen handlar det istället om 20 000 ton per år som ska omsättas. Arbetsgruppen ber kommunen försäkra sig om den korrekta siffran.

² Bara ett par kilometer från slamlagret planeras det nya sopeldade värmekraftverket och gasverket vilket enbart när dessa är i drift ger ca 700 fordonsrörelser per dygn.

påfrestning som redan finns från Högbytorp och dess omgivning. Detta tenderar nu att bli Sveriges farligaste väg.

Därtill vill Arbetsgruppen fråga Upplands-Bro kommun om Trafikverket informerats och inbjudits att inkomma med synpunkter med hänsyn till rådande trafikförhållanden.

Scoutstugan som närmaste granne

Ett förhållande har tillkommit jämfört med Arbetsgruppens inlägga till Mark & Miljödomstolen år 2014. Det handlar om det tänkta slamlagrets närmsta granne som är den scoutstuga som Vällingby Scoutkår brukar sedan år 1963. Scoutstugan är belägen på fastigheten Albylund 1:1 ca 800 meter från slamlagrets placering. På och runt denna fastighet är ca 1000 scouter i åldrarna 8-20 år verksamma året runt. Utan tvekan är hela denna verksamhet hotad om slamlagret blir verklighet och Arbetsgruppen erfar efter kontakter med ägarna och scoutkåren att man är bestört över planerna och att man avser att driva denna fråga så långt det är möjligt för att kunna fortsätta verksamheten på det sätt som en scoutverksamhet ska bedrivas.

Därtill kommer att ingen företrädare för vare sig Käppala eller Upplands-Bro kommun informerat scoutkåren om planerna på ett slamlager på häradsallmänningsen. Det är anmärkningsvärt med tanke på att det är den närmaste grannen samt att det handlar om ca 1000 ungdomar per år som spenderar sin fritid på scoutgården och i dess omgivande skogar.

Information och samråd

Arbetsgruppen uppmanar berörda tjänstemän och politiker att studera avsnittet rörande samrådsfrågan i bilagd inlägga. Av denna framgår att samråd enligt miljöbalkens krav inte hölls förra gången Käppala försökte etablera ett slamlager på trakten. Att t.ex. begränsa kretsen av berörda till boende inom 1 km radie från slamlagret höll t.ex. med några hundra meter när hela Håbo-Tibble Kyrkby utanför samrådsområdet. Det är tydligt att Käppala har allt att vinna på att mörka processen så långt möjligt. Sent omsider utlystes ett möte på Ragn-Sells konferensgård Sätra efter vissa påtryckningar från några boende. Och detta förfaringsätt tillämpas fortfarande.

Ingen information till de boende har gått ut från Käppala om det nya försöket att få anlägga ett slamlager i Håbo-Tibble trakten. Istället hänvisas till det Käppala kallar samrådet från år 2013. Det är oerhört respektlöst att fortsätta med denna beskrivning i förhållande till Upplands-Bro kommun och dess företrädare. Detta är ett nytt ärende och ett nytt samråd med den upprörda befolkningen borde ha skett långt innan dags dato.

En bra illustration över Käppalas försök att mörka processen får man om man beaktar att Arbetsgruppens överklagande till Mark & Miljödomstolen år 2013/14 biträdades av ca 300 personer som t.o.m. intog partsställning i målet hos domstolen. Det motsvarar ca en tredjedel av traktens invånare. Av dessa hade endast en handfull personer kännedom om planerna på slamlagret vid den tidpunkt då Länsstyrelsen fattade beslut om i tillståndsfrågan. Uppvaknandet blev plötsligt för många och det fordrades att företrädare för Arbetsgruppen spred information via sociala medier och knackade dörr för att få ut informationen. Därefter blev engagemanget stort.

I det nu pågående ärendet förutsätter Arbetsgruppen att Upplands-Bro kommun inte agerar på det sätt Käppala förespråkar utan informerar och lyssnar på de boende i Håbo-Tibble trakten som berörs av ett slamlager. Än så länge har dock kommunen inte genomfört någon aktivitet i förhållande till de boende.

Sammanfattning

Arbetsgruppen vill genom översändandet av denna skrivelse till Upplands-Bro kommun och dess företrädare informera de personer på olika positioner som på något vis berörs eller har en roll i det ärende som anhängiggjorts av Käppala under sommaren 2015. Syftet är således att göra beredande och beslutande politiker och tjänstemän medvetna och kunniga om de värden och intressen som står på spel i denna fråga liksom om de legala aspekter som gör sig gällande. Utan denna kunskap finns, som Arbetsgruppen ser det, inga möjligheter att fatta ett välgrundat och välunderrättat beslut.

Å Arbetsgruppens vägnar,

Erik Karlsson
Bredatorpsvägen 6, 197 92 Bro
070/88 125 44
erik.karlsson@habotibble.se

Rolf Larsson
Vallbyviksvägen 15, 197 92 Bro
0734/15 26 86
rolf.larsson@gda.se

Miljöbalkens mål och tillämpningsområde

”Bestämmelserna i denna balk syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl.”

Ekokommun

Upplands-Bro är en ekokommun vilket visar på ett tydligt miljöengagemang. Sveriges Ekokommuner är en förening mellan 100 av Sveriges kommuner som ska främja utvecklingen för ett hållbart samhälle utifrån en ekologisk grundsyn med en tydlig koppling till det ekonomiska och sociala perspektivet.

<http://www.upplands-bro.se/bo--bygga/ekokommun.html>

Miljöplan sidan 10

<http://www.upplands-bro.se/download/18.6b6e04f13b2d39ad3018cf/1355253538281/Miljoplan-2011-V2.pdf>